



Dalečín

Kraj: Vysočina

Správní obvod: Bystřice nad Pernštejnem

Nadmořská výška: 472 m n. m.

Počet obyvatel: 649

Adresa URL: www.dalecin.cz

Okres: Žďár nad Sázavou

GPS souřadnice: 49.591271N, 16.240080E

První pís. zmínka: 1349 (675 let)

PSČ: 592 41

Památky a zajímavosti Dalečín

V blízkosti řeky Svratky leží celý pás hradů, které všechny vznikly v období 13. století až století následujícím. Je to Štarkov, Dalečín, Pyšolec, Aueršperk, Zubštejn (Zubršejn) a Pernštejn. Již umístění dalečínského hradu v tomto řetězci ukazuje na jeho značný strategický význam.

Hrad stojí v údolí, na levém břehu řeky, která jej svým meandrem chránila ze tří stran. Jistou ochranu skýtal i náhon ke mlýnu. Datum založení hradu není znám, první písemná zmínka o něm je z roku 1358, kdy hrad přešel do rukou pánů z Pernštejna. Podle stavebních prvků se předpokládá jeho vznik kolem roku 1340 - takzvaná lucemburská gotika. Další léta existence hradu pod vládou mocného rodu Pernštejnů byla zřejmě pokojná, neboť písemných zpráv z tohoto období je poskrovnu. Začátkem 16. století ale nastal obrat a hrad se stal pravděpodobně sídlem loupeživých rytířů, čemuž nasvědčuje fakt, že byl roku 1519 vyvrácen vojskem vedeným moravským zemským hejtmanem Artlebem Vranovským z Boskovic. Od té doby je hrad uváděn jako pustý.

Přesná původní podoba dalečínského hradu není známa. Jisté ale je, že šlo o válcovou stavbu s vnějším průměrem 30 m, k níž z jihozápadu přiléhala hranolová věž. Hrad měl tři patra, jak o tom svědčí tři řady oken a také otvory po trámech v místech, kde bývaly stropy. Zachovala se jen část vysoké obvodové zdi s okny a cimbuřím, malý zbytek věže a pozůstatky hradeb. Stavba byla nejvíce poškozena tím, že z jejího kamene byl vystavěn zámeček v sousedství, hospodářské budovy zámeckého dvora a mnoho domů ve vsi. Celé přízemí a sklepy hradu jsou zasypány a bylo by nesporně zajímavé, kdyby zde byl proveden archeologický průzkum. Přispěl by ke zjištění mnoha cenných informací o minulosti hradu i celé oblasti.

Kostel sv. Jakuba

Založení farního kostela na severozápadní straně obce je datováno do roku 1358. Je zasvěcen Svatému Jakubovi Většímu, patronu horníků. Původní jednolodní kostel byl roku 1744 přestavěn v barokním stylu a postupem času několikrát opravován.

V letech 1940 - 1941 byl v prostorách bývalého kněžiště odkryt cyklus nástěnných maleb pocházejících z 80. let 14. století. Uvnitř jsou umístěny tři oltáře. Varhany pocházejí z roku 1805. Na věži jsou zavěšeny tři zvony, z nichž největší byl ulit roku 1561 ve Velké Meziříčí zvonařem Adamem. Na zvonu je nápis: „Tento zvon dílal Adam swonarz z Mezerzicie, ke cti, chwale Panu Bohu a k swolanie k slowu Božimu 1561".obrazek obrazek obrazek

Poslední zvon - původně z 2. poloviny 16. století - byl přelit roku 1854. Umíráček s reliéfy poutní mariánské sochy a sv. Floriána ulil roku 1776 Libor Martinů v Brně. Před několika lety byl do věže kostela



umístěn nový zvon a spuštěno automatické zvonění. Na věži jsou hodiny darované roku 1881 nájemcem místní přádelny na vlnu Ferdinandem Traplem.

Zámek

Původně renesanční stavba, která je v našem kraji opravdovou vzácností. Do stylu tyrolských chat byl přestavěn až koncem 19. století. Byl vystavěn kolem roku 1590 panem Pavlem Katharynem z Katharu v těsné blízkosti pustého hradu, jehož zdiva bylo použito na výstavbu zámku. V 17. století patřil Dalečín Štěpánu Schmidtovi z Freyhofenu. Byl to evangelík, na jehož zámku v Kunštátě roku 1625 pobýval dokonce i Jan Amos Komenský. Štěpán Schmidt byl věrný císaři, proto jeho rodu nebyly statky zkonfiskovány, jako se to dělo ostatní protestantské šlechtě, on sám však musel do exilu. Intrikami ale nakonec páni z Freyhofenu o kunštátské panství, jehož součástí byl i Dalečín, přišli a získali jej hrabata Šlikové. V polovině 17. století je v Dalečíně připomínána i chmelnice. Památkou na ni je pojmenování jedné z panských luk „Na chmelníku“. V pozdější době se zde vystřídala řada vlastníků. Poslední šlechtickou majitelkou byla komtesa Františka Coudenhove-Horrichs.

V roce 1919 proběhla pozemková reforma a většinu pozemků šlechty vyvlastnil stát. Roku 1924 byly komtesě Františce propuštěny ze zaboru některé statky, mj. statek Dalečín, včetně zámku, zříceniny hradu a místní přádelny. Protože komtesa Františka vstoupila do rajhradského kláštera, věnovala po smrti své matky veškerý majetek ženskému řádu Kongregace těšitelek Božského srdce Ježíšova, jehož byla členkou. Klášter pomýšlel na využití dalečínského zámku jako zotavovny pro řádové sestry, které se staraly o nemocné. Jejich práce byla fyzicky, ale i psychicky natolik náročná, že po určité době služby potřebovaly odpočinek v klidném prostředí, což by jim dalečínský zámek bezesporu poskytl. Přišla ale válka a zámek se stal výcvikovým střediskem Hitlerjugendu. Německé chlapce, kteří byli po absolvování výcviku posíláni přímo na východní frontu, vystřídali koncem války vojáci SS. Jejich úkolem byl boj proti rozrůstajícímu se partyzánskému a odbojovému hnutí.

Po osvobození republiky se vrátil zámek zpět do vlastnictví rajhradského kláštera, ale jen na krátko, neboť počátkem 50. let byl veškerý církevní majetek převeden do užívání státu. V té době už z původního interiéru nezbylo prakticky nic, i když zámek přes svůj neokázalý zevnějšek byl dříve velmi bohatě zařízen. V inventáři dalečínského zámku z roku 1886 je jmenováno více než deset pokojů, např. Červený pokoj, Modrý pokoj pro hosty, hraběncin salón, dva pokoje komtesy, pracovna hraběte, dvě ložnice, jídelna a další. V přízemí se nacházela kuchyně a místnosti pro služebnictvo. Nyní je v zámku umístěna kancelář obecního úřadu, ordinace lékaře a obecní byty. V letech 1998 až 1999 proběhla rozsáhlá rekonstrukce vnějších fasád a dřevěných balkónů. Nejbližší okolí zámku a zříceniny hradu bude postupem času upraveno tak, aby se obě významné stavby staly opravdovou perlou uprostřed obce.

